

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Jaroslava Hubáčka a JUDr. Tomáše Foltase v právní věci žalobce: **J. H.**, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 31, Brno, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 21. 8. 2015, č. j. 59 Af 15/2015 – 35,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci usnesením ze dne 21. 8. 2015, č. j. 59 Af 15/2015 – 35, nepřiznal žalobci (dále jen „stěžovatel“) osvobození od soudních poplatků a zamítl jeho žádost o ustanovení zástupce. V odůvodnění napadeného usnesení krajský soud uvedl, že byl stěžovatel výzvou ze dne 14. 5. 2015, č. j. 59 Af 15/2015 – 17, vyzván k úhradě soudních poplatků za žalobu a návrh na přiznání odkladného účinku. Stěžovatel reagoval žádostí o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů. Krajský soud poté usnesením ze dne 14. 7. 2015, č. j. 59 Af 15/2015 – 30, stěžovatele vyzval k řádnému vyplnění prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech a uvedení konkrétních důvodů, pro které je nezbytně třeba mu ustanovit zástupce z řad advokátů, a to ve lhůtě 1 týdne ode dne doručení tohoto usnesení. Ve stanovené lhůtě stěžovatel na tuto výzvu nereagoval a podáním doručeným krajskému soudu dne 10. 8. 2015 požádal o prominutí zmeškání soudcovské lhůty a o její prodloužení do dne 20. 8. 2015, nejlépe však do 31. 8. 2015. Krajský soud tomuto návrhu usnesením ze dne 11. 8. 2015, č. j. 59 Af 15/2015 - 34, nevyhověl a zmeškání lhůty neprominul. Nepovažoval totiž důvody uváděné stěžovatelem, tj. nefunkčnost operačního systému Windows 98 a ztráta neuložených dokumentů na stěžovatelově osobním počítači, za vážné a omluvitelné. Protože stěžovatel k výzvě krajského soudu návrh na ustanovení zástupce z řad advokátů neodůvodnil, ani soudu neprokázal svoje majetkové poměry, krajský soud vyhodnotil, že u stěžovatele nejsou splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, jakož i podmínky pro ustanovení zástupce.

Proti tomuto usnesení podal stěžovatel kasační stížnost, v níž uvedl, že žaloba byla podána řádně, důvodně a včas. Krajský soud podle jeho názoru nesprávně posoudil otázku týkající se osvobození od soudních poplatků a ustanovení právního zástupce. Stěžovatel má za to, že důvodnost přiznání osvobození od soudních poplatků řádně prokázal. Dále namítal, že se měl krajský soud primárně zabývat skutečným skutkovým a právním stavem dané věci, což je stěžovateli upřeno. Z výše uvedených důvodů navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Zároveň požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Navrhl také, aby kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s ust. § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, a přitom neshledal vady uvedené v odstavci 4, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, ani na povinném zastoupení advokátem, neboť rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, vyslovil, že „[v] případě rozhodování krajského soudu o žádosti o osvobození od soudního poplatku a o návrhu na ustanovení zástupce (ale i o jiných procesních návrzích) totiž považuje [pozn. Nejvyšší správní soud] za nejpodstatnější, že se jedná pouze o úkony učiněné v probíhajícím řízení o žalobě, které slouží k zajištění podmínek řízení nebo jeho řádného průběhu. Řízení o kasační stížnosti proti rozhodnutím soudu o těchto návrzích nevybočuje z vymezeného rámce, jeho výsledkem není nic jiného než jen konečné rozhodnutí o procesní otázce podstatné pro žalobní řízení, jež před krajským soudem i v době rozhodování Nejvyššího správního soudu stále běží. Jestliže je tedy poplatková povinnost spojena s řízením o žalobě, v jehož rámci rozhoduje Nejvyšší správní soud o „procesní“ kasační stížnosti, nevzniká podáním takové kasační stížnosti stěžovateli nová poplatková povinnost, neboť za řízení ve věci je již zapláceno (případně se tato otázka řeší). (...) Výše uvedené závěry se pak promítají i do úvah o povinném zastoupení stěžovatele. Je-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní.“

Co se týče stěžovatelovy žádosti o ustanovení právního zástupce pro řízení o kasační stížnosti, podaná kasační stížnost splňuje předepsané náležitosti a lze z ní seznat, z jakého důvodu stěžovatel považuje napadené usnesení krajského soudu za nezákonné. V předmětné věci jde o posouzení, zda stěžovatel v řízení o žalobě prokázal splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků, a tudíž se jedná o právně nikoliv složitou otázku. Stěžovatelem požadované ustanovení právního zástupce pro řízení o kasační stížnosti tak není nezbytně třeba k ochraně jeho práv, neboť nedostatek zastoupení mu v tomto případě nebrání v přístupu k soudu.

Účelem osvobození od soudních poplatků je ochrana účastníka, který se nachází v tíživé finanční situaci, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“).

Podle ust. § 36 odst. 3 s. ř. s. pokud účastník doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela, lze pak pouze výjimečně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody.

Úprava poplatkové povinnosti, resp. osvobození od ní, v zákoně o soudních poplatcích, představuje jednu ze základních součástí práva na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Je proto nutné vždy pečlivě zkoumat, zda jsou pro osvobození od soudních poplatků splněny zákonné podmínky. Je to přitom účastník řízení, kdo musí uvést skutečnosti, které jeho osvobození od soudních poplatků odůvodňují. Nejvyšší správní soud

pokračování

již v usnesení ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, dostupném na www.nssoud.cz a publ. pod č. 537/2005 Sb. NSS, vyslovil závěr, že „*povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.*“ Obdobný právní názor vyslovil Nejvyšší správní soud např. rozsudku ze dne 3. 8. 2011, č. j. 2 Afs 36/2011 – 81. Soud tedy z vlastní iniciativy nezjišťuje podrobnosti o majetkových poměrech účastníka řízení, ale pouze hodnotí informace, které mu účastník řízení sdělí.

Základní podmínkou pro osvobození od soudních poplatků, tj. povinnost žadatele doložit, že nemá dostatečné prostředky, stěžovatel v průběhu celého řízení před krajským soudem nesplnil, když nepředložil žádné doklady o jeho špatné finanční situaci. Krajský soud tak rozhodl správně, pokud mu osvobození od soudních poplatků nepřiznal.

Podle ust. § 35 odst. 8 věta první s. ř. s. navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát.

Prvotní podmínkou pro ustanovení zástupce soudem je tedy existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků. Jak již bylo uvedeno výše, stěžovatel znemožnil objektivní posouzení svých aktuálních poměrů a nedoložil, že nemá dostatečné prostředky. Existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků tak nebyla prokázána. Nebyla tudíž splněna ani podmínka pro ustanovení zástupce z řad advokátů. Krajský soud proto rozhodl správně, když návrhu stěžovatele na ustanovení zástupce nevyhověl.

Ze všech uvedených důvodů není kasační stížnost důvodná, a proto ji Nejvyšší správní soud podle ust. § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. zamítl. Ve věci rozhodl v souladu s ust. § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud rozhodl ve věci samé bez zbytečného odkladu, nerozhodoval již o návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ust. § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Nejvyšší správní soud žádnému z účastníků náhradu nákladů nepřiznal, protože stěžovatel v řízení úspěch neměl a odvolacímu finančnímu ředitelství žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. října 2015

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu